

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשְׁת תְּצִיָּה

יא' אדר תשפ"ג

שבת זכור

הפטרה: ויאמר שמואל. אשכ: כה אמר ה'

יציאת שבת ר"ת 18:49 | ברכת לבנה

ביום שני – תענית אסתר. שלישי – פורים

גיליון 809

יציאת השבת:

18:16

ירושלים: 18:16

מניסת השבת:

17:08

ירושלים: 17:02

שִׁבְעַ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פורים בפתח. המדרש מספר (בראשית רבה נח): "רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם, בקש לעוררן אמר: מזה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה? אלא תבוא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה קצו' שנה ותמלוך על קצו' מדינות". סיפור זה נראה במבט ראשון תמוה! רבי עקיבא, גדול חכמי ישראל מגיע לדרוש והצבור מתנמנם? האם בשביל לעורר את הציבור יש לומר משפט מוזר, שקשה להולמו? מה הקשר בין שרה אמנו לאסתר המלכה, המספר מאה עשרים ושבע? ואולם נראה לתרץ: התקופה היא לאחר חורבן הבית השני. רבי עקיבא מגיע למקום בחוץ לארץ, שם בא לדבר בענייני גאולה, אך הוא רואה שהציבור מתנמנם, כלומר, יש בו יאוש מן הגאולה, אז מבקש רבי עקיבא לעוררם ואומר: "מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה? אלא תבוא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה קצו' שנה ותמלוך על קצו' מדינות".

רבי עקיבא מקשר בין שרה שחיה מאה עשרים ושבע שנים, חייה היו רצופי סבל, עקרות עד גיל תשעים, שבי בידי המצרים ואצל פרעה וכן אצל אבימלך מלך גרר, נדודים אין ספור, הגר צרתה ועוד. עם כל זאת שרה דבקה באמונתה, עד שאברהם נחשב טפל לשרה בנביאות! והיכן הוא שכרה של שרה? רבי עקיבא מקשר בין אמונתה של שרה במישך מאה עשרים ושבע שנות חייה על האדמה, לבין מלכות אסתר על מאה עשרים ושבע מדינות, אלפי שנים אחר כך. הוא מלמד כי המצוות שעשתה שרה, כמו דבקוּתה בה' לא הלכו ריקם, יש שכר לפעולתה גם אם הוא יתן מאות שנים אחר פטירתה! בכך רצה רבי עקיבא לעורר את האמונה של עם ישראל באותו דור, דור אשר יתייאש מן הגאולה, הורה להם רבי עקיבא: דעו כי כל מאמץ שעשיתם לא היה ריקם, הוא נשמר בבית גנזיו של הקב"ה ואם לא אתם תיהנו מפרותיו, אעפ"כ הגאולה בוא תבוא במהרה.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

שבת זכור

שבת הסמוכה לפורים נקראת שבת זכור, והטעם כיון שבשבת זו קוראים 'זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתך ממצרים', ובהפטרות מזכירים את מלחמת שאול בעמלק. זיכרון זה נשנה בימי הפורים מכיון שהמן צורר היהודים היה מזרעו של אגג העמלקי, התרשלותו של שאול בהשמדת אגג העמלקי גרמה שיצא ממנו המן.

עמים רבים נלחמו בישראל, מדוע השתנה עמלק מיתר העמים שיש לזכור את מעשהו ולמחות את זכרו? במדרש (תנחומא כי תצא פרק ט) מובא: משל של ישראל ועמלק למה דומה? "לאמבטיה רותחת שלא היתה כל בריה יכולה לירד בתוכה. בא בן בליעל אחד וקפץ לתוכה, אע"פ שנכווה קיררה לפני אחרים. אף כאן כיון שיצאו ישראל ממצרים, הקב"ה קרע הים לפניו ונשתקעו המצרים לתוכו, נפל פחדן על כל האומות, שנאמר: (שמות טז) 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד, נמוגו כל יושבי כנען', כיון שבא עמלק ונזדווג להם אע"פ שנטל את שלו מתחת ידו, הקירו לפני אומות העולם". עמלק היה זה שקירר את האמבטיה הרותחת, את היחס המיוחד שהיה בין עמי העולם לעם ישראל המונהג בדרך נסית. זהו 'אשר קרך בדרך' שקירר את ההרגשה המיוחדת שלוותה את עם ישראל במדבר.

ואולם לפי מדרש אחר המובא שם, הטענה לא היתה כלפי עמלק אלא כלפי ישראל, וכך מובא שם במדרש: "משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו כרם והקיפו גדר והושיב בו המלך כלב נשכן. אמר המלך, כל מי שיבוא ויפרוץ את הגדר ישכנו הכלב. לימים בא בנו של המלך ופרץ את הגדר, נשכו הכלב. כל זמן שהיה המלך מבקש להזכיר חטא של בנו, שפרץ הגדר ואומר לו: זוכר אתה היאך נשכך הכלב? כך, כל זמן שהקב"ה מבקש להזכיר חטאן של ישראל שחטאו ברפידים שנאמר (שמות יז): 'היש ה' בקרבנו אם אין'. אמר להם: 'זכור את אשר עשה לך עמלק, אשר קרך בדרך'".

לא נתנה רשות לעמלק לפגוע בישראל אלא לאחר שחטאו, ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, למה דווקא ברפידים? "אין רפידים אלא שרפו ידיהם מן התורה ולפיכך עמלק בא עליהם וכן את מוצא שאין השונא בא אלא על ידי רפיון ידיים". לפי מדרש זה 'זכור את אשר עשה לך עמלק' תפקידו כמו הזכרת הכלב הנשכן לבן המלך שפרץ גדר, זוהי תוכחה נסתרת לרפיון אמוני. לפי פירוש זה, 'אשר קרך בדרך' הוא החיסרון באמונה בה'. תפיסה עמלקית שהכל בעולם הזה הוא דרך מקרה. ואולם אנו צריכים לדעת כי אין מקריות בעולם, אותיות מקרה הם רק מה'.

המן האגגי מפיל פור הוא הגורל לפני המן, לכאורה עניין מקרי, אך אנו יודעים שלא היתה פה מקריות אלא הכל כוון מלמעלה מאת ה'. המן נהג לפי דרך אבותיו, אשר קרך בדרך, הכל דרך מקרה, אך עם ישראל מזהיר (ויקרא כו, כא) "אם תלכו עמי בקרי... והלכתי עמכם בחמת קרי". ההתחזקות שלנו באמונה בה', לדעת כי ההשגחה האלוקית היא על כל פרט בבריאה, יש בה משום מחיית עמלק.

זכר 'למחצית השקל'

א. מחיר מחצית השקל - טוב לתת ערך של חצי שקל דהיינו מחיר עשרה גרם כסף ממש עם מע"מ, וצריך לחשב כל שנה לפני פורים את ערך השקלים, השנה השווי הוא כ 25 ש"ח. ואם יש לו מטבע ממש של כסף - הנה מה טוב. ובדיעבד אפשר לתת מטבע שנקראת חצי כגון "חצי שקל" של ימינו שלא שווה הרבה אבל יש בה זכר למחצית השקל אך ראוי להוסיף על ערכה (משנ"ב הגר"א שם ועין לכה"ח שם ס"ק כ' ולקונטרס היחיאי שם).

ב. בהלכות פורים הביא הרמ"א בענין זה כמה מנהגים: "יש אומרים שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן, "זכר למחצית השקל" שהיו נותנין באדר. ומאחר ששלוש פעמים כתוב תרומה בפרשה, יש ליתן ג'... חצאים גדולים." (סימן תרצ"ד ס"ק כ"ג עיין כה"ח שם ממעשה רב אות רל"ג וביאור להלכה שם).

ג. זמן הנתינה - אפשר לתת החל מיום א' אדר. וכתב הרש"ש לתת מחצית השקל בליל פורים קודם מנחה (בסידור הרש"ש ועין לכה"ח שם ס"ק כ"ה כ"ו). וכך כתב ברמ"א "ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה (מהרי"ל), וכן נוהגין בכל מדינות אלו". ויש נותנים בשחרית קודם קריאת המגילה (מג"א שם ומוזב במש"ב שם). אך הספרדים בירושלים נהגו לתת אחרי מנחה של התענית לפני ערבית. ולמה בזמן זה? כדי להקדים שקלים לקריאת מגילה.

ד. אם לא נתן לפני מנחה - יתן אחריה. ואם לא נתן אחריה - יתן בכל זמן שאפשר, ואפילו למחר או אחרי פורים. (לא כמו משלוח מנות או מתנות לאביונים שאם עבר פורים אין לו תקנה) רק יודרו לפני ראש חודש ניסן. ואפילו עבר יתן אחר כך.

ה. לא לאחר נדרים - בשולחן ערוך (יו"ד סי' ר"ג סעי' ב' ועין לבאר הגולה שם ולבאר היטב שם ובא"ח פרשת ראה ש"ש אות א') מביא מה שכתוב בגמרא כי מי שמאחר את נדבתו שאמר ליתן "פנקסו נפתחת". יש בזה כמה פירושים. יש אומרים שזה הפנקס שכותבים בו כל העבירות שעשה עם המצוות שלו. ויש אומרים שמדקדקים במעשיו אם הם כדאי להגן עליו (בא"ח). ובמקרה זה הרבה מקטרגים יהיו עליו. ויש אומרים שפותחים את הפנקס שעוונותיו כתובים בו לשלם לו כמעשיו. ומכן ילמד אדם להודרו לשלם חובתו, כדי שלא יבוא לידי סכנה.

ו. לומר "זכר" - אם אמר "זה מחצית השקל" ולא אמר "זכר למחצית השקל" האם זה יהיה הקדש? לא כיון שלא כיון לבית המקדש. אעפ"כ כתב בשו"ע שלא יאמר אדם "סלע זה להקדש" כי יש במשמעות דבריו הקדש לבית המקדש אלא יאמר "שקל זה לצדקה", שכוונתו ברורה. עדיף יותר שיתן בלי לומר דבר כלל או שיאמר "זכר למחצית השקל".

"באזוז באדר משמייעים על השקלים -

אמר הקב"ה הקדימו שקליכם לשקלי אותו רשע".

תענית אסתר: ביום שני תחילת הצום 4:50 סיום הצום: 18:00

מהלכות פורים

א. **קריאת המגילה:** הכל חייבין במקרא מגילה, אנשים ונשים. ואם הנשים לא שמעו בבית הכנסת, יחזור ויקראנה בביתו בשביל אשתו ושאר נשים שבבית. זמן קריאת המגילה בלילה מצאת הכוכבים עד עמוד השחר. וזמנה ביום מהניח החמה עד השקיעה. ומי שהשעה דוחקת לו יכול לקרוא מעמוד השחר.

ב. נוהגין לומר ד' פסוקים של גאולה בקול רם, והם: "איש יהודי וכו'", "בלילה ההוא" וכו', "ומרדכי יצא וכו'", "ליהודים היתה אורה וכו'", ויש נוהגים לומר גם את הפסוק האחרון בקול רם. וצריך החזן לחזור ולקוראן שנית. כשאומר את "אגרת הפורים" יענעו המגילה בתיבת "אגרת". ובשחרית, כשאומר "ויקר", ישים ידו על התפילין וינשקם. וכשאומר "ליהודים היתה אורה" יגע בספר תורה.

ג. **מתנות לאביונים:** חייב כל אדם ליתן ביום פורים שתי מתנות לשני עניים לפחות וכל המרבה ברוך יהיה. ויתן ביום ולא בלילה, ואם נתן אוכל צריך שיהיה בו כמות של ג' ביצים (163- גרם) ואם נתן כסף, צריך לתת כסף שאפשר לקנות בו לפחות 163 גרם פת.

ד. אפילו עני המתפרנס מצדקה חייב במתנות לאביונים, ויש פוסקים אותו (הפ"ח שם) וכתוב בספר 'תורה לשמה' שיכול אביון אחר ליתן לאביון חבירו, וזה ג"כ חוזר ונותן לחבירו. כתב הרמב"ם (הלכות מגילה והנחה פרק ב הלכה יז) "**מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו**, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר: "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים".

ה. **משלוח מנות:** חייב כל אדם לשלוח לחבירו שתי מנות, ביום פורים ולא בלילה ודוקא שני מיני אוכלים לפחות, ויניח כל מין בכלי אחר בפני עצמו, ולא יניח שניהם בכלי אחד, ומשלוח מנות צריך לשלוח לגדול, אבל מתנות לאביונים אפילו נתן לקטן יצא ידי חובה. גם האשה חייבת במשלוח מנות ומתנות לאביונים ואיש ישלח לאיש ואשה לאשה וכל זה במשלוח מנות אבל במתנות לאביונים איש יכול לתת לאשה ואשה יכולה לתת לאיש.

ו. **סעודה:** מצווה להרבות בסעודת פורים. ועיקר הסעודה ביום, ואם עשאה בלילה - לא יצא ידי חובה. ולפי הסוד טוב לאכול סעודת פורים בבוקר לפני חצות היום. והנוהגים לאוכלה אחרי חצות היום יזכרו להתפלל מנחה קודם לכן, כיוון שאסור לאכול סעודה גדולה קודם מנחה. "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו'", אמנם יזהר משיכרות, ולרמב"ם ישתה מעט וירדם. בפורים שחרית ומנחה אומרים על הגנים, וכן בברכת המזון.

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - גלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לחפצות: אברהם ציטרון. שרה בת שמחה. ציפורה ודושיע לוי. ביבה אלימלך. עזר בן עישה. תקוה בת עיזה. אלגרה בת גאן. אסתר בת אהבה. מול בת עיזה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. דראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת וזרדר. עדן בת רחל. מישל מוריה אדרי. יוסף בן מיכל דגרי. יונה בת רחל. **להחיות נעדר צה"ל ושבינו ובהם:** אורון שאול, הדר גולדן, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן.

לעילוי נשמות: הר"ע יוסף. הר"מ אליהו. הרב אברהם צוקרמן. רבי משהד מלול. רבי יצחק שושן. רבי יעקב שושן. יונה ויה. סופר מנחם. יצחק דרעי. רבי אברהם בן שניא אלעזר. מקסים חיים דרעי. מיר טום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועזרם אטיאס. אורן מועלם. אליהו טויטו. דוד גרוסברג. מורי פולק. מרים קדושים. עננוס דגרי. רוי שלמה. סינעטוב משה דודד. יצחק זקן סוליק. מרים משה. יצחק ושמחה אילוז. אבנן נסים וסוליקה שושן. מירד שושן. יפה גורי. יונה קלון. לאה ציטרון. סינע בת רחל. לוי שבת משה עטיה. יונה יצחק. אסתר חדר. אסתר בת תורא. אליה בת פריה. תרצה זגור. אסתר ונעם טום. דניאל אלמליח. מנחם הלוי. דוד טוביל. מיכל עמר. אריה בן שבעון. ציונה בת דוד. יצחק ולאח אסתרונ. אליהו אדרי. עיזה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה ויוסף שרעבי. מרים יהודה. שמואל למברגר. עימה בת מנודה. ליאור רחמים. זק טל. עליזה מועלם. עליזה כון. שרה אוליא. דוד ופריה כון. שבעון בן רחל. אברהם אדרי. יוסף אלקובי. מיסאל ועקני. חסיה ששפטש. עישה דוד. ברכה סופן. כמסיה רידי. כמשיה כון. אלס טוביל. מרים בת רחל. נאח כון. אילה שחר ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה